

*СІДНІ КАТЦ (1924–2012): АМЕРИКАНСЬКИЙ ГЕРІАТР,
НАУКОВЕЦЬ І НОВАТОР У МЕДИЦИНІ*

Мирослава Данилевич
д. пед. наук, професор

Ольга Романчук
д. пед. наук, професор

Ростислав Коваль
канд. філол. наук, доцент

Софія Перетятко
студентка

*Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського (Україна)*

Сідні Катц (Sidney Katz) був всесвітньовідомим геріатром та науковцем у галузі охорони здоров'я, творцем індексу активностей у повсякденному житті (index of activities of daily living / ADLs), який він разом зі своєю командою медичних фахівців розробив у госпіталі, названому на честь відомого бізнесмена та філантропа Бенджаміна Роуза (1828–1908) (Benjamin Rose Hospital) у Клівленді (штат Огайо, США).

Він народився 1924 року. Після закінчення середньої школи Сідні Катц не зміг навчатися на медичному факультеті через початок Другої світової війни. У 1942 році він зголосився до ВМФ США, де йому доручили виконувати різноманітні завдання, включно з управлінням відділом охорони здоров'я в Університеті Пурдью (Purdue University). Згодом, під час навчання у цьому закладі він зацікавився вірусологією, його прийняли до Медичної школи. Після закінчення студій у 1948 році Сідні Катц отримав стипендію від Американського онкологічного товариства, однак незабаром пішов добровольцем на Корейську війну. Під час служби він разом із іншими лікарями відповідав за підрозділ мобільного армійського хірургічного госпіталю, який займався, зокрема, боротьбою з епідемією геморагічної гарячки. Згодом Сідні Катц разом із колегами описали цю хворобу та ефективність відомих ліків у статтях «Medical management of hemorrhagic fever» (1952) та «Pathologic physiology in epidemic hemorrhagic fever» (1953), запропонували протокол для стандартизації лікування, суттєво знизивши рівень смертності. Після повернення з війни колега рекомендував Сідні Катца

докторові Austin Chinn, медичному директорові в госпіталі Бенджаміна Роуза, щоб провести дослідження про вплив додавання вітамінів у раціон літніх людей. Сідні Катц вважав, що йому не вистачає досвіду роботи з такими пацієнтами, проте погодився. Його праця вийшла далеко за межі вивчення впливу ефекту від вітамінів – Сідні Катц почав шукати відповідь на питання про оцінювання лікування чи терапії, вважаючи, що для цього потрібен певний інструмент. Госпіталь Бенджаміна Роуза був засновний завдяки партнерству між однойменним Інститутом та університетськими лікарями Клівленда як прототип реабілітаційного закладу довготривалого лікування літніх людей. У 1950-х роках там не було науково розроблених рекомендацій щодо лікування хронічних захворювань. Мультидисциплінарна команда лікарів, медичних сестер, соціальних працівників, фізіотерапевтів та ерготерапевтів поставили перед собою завдання ретельно обстежити пацієнтів та задокументувати прогрес кожного. Вони використали отримані дані для того, щоб визначити, які методи лікування і кому підійшли, та застосували ці знання для поліпшення ухвалення рішень. Робота доктора Катца вирізнялася відходом від медичної моделі догляду до більш збалансованого мультидисциплінарного й цілісного підходу. Розроблення індексу повсякденної активності базувалася на дослідженні 64 пацієнтів із переломом стегна, котрі були госпіталізовані впродовж 18 місяців. Була отримана вичерпна інформація про їхні фізичні, психологічні та соціальні характеристики. Для відновлення пацієнтів до максимально можливого незалежного функціонування, команда Сідні Катца провела ретельне дослідження моделі активності кожного пацієнта, використовуючи градуйований індекс для реєстрації функціональної незалежності або залежності під час купання, одягання, сечовиділення та дефекації, переміщення та годування / харчування. Науковці повідомили про виявлення ієрархічної моделі, коли купання було найскладнішим завданням, а годування найлегшим. За отриманими результатами вони опублікували статтю «Studies of illness in the aged. The index of ADL: A standardized measure of biological and psychosocial function» (1963). Наступний прогрес у роботі над індексом активностей у повсякденному житті доктор Катц з колегами представили в публікації «Progress in development of the index of ADL» (1970). З-поміж інших досліджень на цю тематику виокремлюють роботу Mortimer Powell Lawton та Elaine M. Brody «Assessment of older people: Self-maintaining and instrumental activities of daily living» (1969).

Доктор Сідні Катц активно займався дослідженнями осіб із хронічними захворюваннями, котрі живуть вдома і потребують догляду («Effects of continued care: A study of chronic illness in the home», 1972), вивчав вплив проведеної реабілітації на поліпшення функцій («Functional assessment in

geriatrics. A review of progress and directions», 1989). Він працював над реформуванням системи надання реабілітаційних послуг, якості обслуговування в будинках для людей похилого віку. Його цікавила проблематика поліпшення очікуваної тривалості функціонального благополуччя, тому доктор Катц із колегами представили концепцію «активної середньої тривалості життя» («Active life expectancy», 1983), яку продовжують трактувати новаторським прогресом у дослідженнях здоров'я людей похилого віку.

Сідні Катц помер 2012 року. Він зробив значний внесок у розвиток системи охорони здоров'я та реабілітації, а створені ним та його колегами шкали продовжують слугувати основою для оцінювання функціонального стану.

Список використаних джерел

1. Noelker L. S., Browdie R., Katz S. MD: A New Paradigm for Chronic Illness and Long-Term Care. *The Gerontologist*. 2014. Vol. 54, N 1. P. 13–20. doi:10.1093/geront/gnt086.